

Верховний
Суд

Огляд

практики застосування суддями Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду законодавства, що визначає особливості правового статусу прокурора в господарському процесі

За період з 01.01.2018 по 06.11.2018

Відповідно до статей 36, 44 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та на виконання пункту 2.5. Плану роботи Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (далі – КГС ВС) на 2018 рік судовою палатою для розгляду справ щодо земельних відносин та права власності КГС ВС разом із правовим управлінням (II) департаменту аналітичної та правової роботи здійснено аналіз судової статистики, вивчено та узагальнено судову практику застосування законодавства, що визначає особливості правового статусу прокурора в господарському процесі, суддями КГС ВС у період з 01.01.2018 по 06.11.2018, з метою виявлення можливих проблемних питань, які виникають під час розгляду справ за участю прокурорів в період, що аналізується, а також задля забезпечення сталості та єдності судової практики.

У Рекомендаціях Парламентської Асамблеї Ради Європи від 27.05.2003 № 1604 (2003) "Про роль прокуратури в демократичному суспільстві, заснованому на верховенстві права" передбачено важливість забезпечити, щоб повноваження і функції прокурорів обмежувалися сферою переслідування осіб, винних у скоєнні кримінальних правопорушень, і вирішення загальних завдань щодо захисту інтересів держави через систему відправлення кримінального правосуддя, а для виконання будь-яких інших функцій були засновані окремі, належним чином розміщені і ефективні органи.

Консультативна Рада Європейських прокурорів (далі – КРЕП), створена Комітетом міністрів 13.07.2005 для підготовки висновків з питань, які стосуються прокурорської служби, та сприяння ефективному впровадженню Рекомендації REC (2000) 19 Комітету міністрів Ради Європи Державам-членам "Про роль прокуратури в системі кримінального судочинства", наголосила: "З перших засідань Генеральні прокурори Європи розуміли, що втручання прокуратури за межами кримінальної сфери може виправдовуватися лише її загальним завданням діяти "від імені суспільства та у державних інтересах, забезпечувати застосування закону", як це завдання визначається у Рекомендації № R (2000) 19, і що такі функції не можуть ставити під сумнів принцип розподілу повноважень законодавчої, виконавчої та судової гілок влади або той факт, що лише компетентні суди можуть вирішувати спори, заслухавши обидві сторони".

У матеріалах КРЕП відзначено, що не існує загальних міжнародних правових норм та правил стосовно завдань, функцій та організації прокурорської служби за межами сфери кримінального права. Діяльність прокурорських служб викликана потребою суспільства у належному захисті прав людини та державних інтересів. Розмаїття функцій прокурорських служб за межами кримінального права впливає з національних правових та історичних традицій. Держава має суверенне право визначати свої інституційні та правові процедури реалізації її функцій із захисту прав людини та державних інтересів, дотримання принципу верховенства права та її міжнародних зобов'язань. Сфери компетенції відрізняються та включають, серед іншого, цивільне, сімейне, трудове, адміністративне, виборче право, а також захист довкілля, соціальних прав та прав вразливих груп населення.

Відповідно до висновку № 3 (2008) КРЄП "Про роль прокуратури за межами сфери кримінального права" необхідно зважати на те, щоб держави, у яких прокурорські служби виконують функції за межами сфери кримінального права, забезпечували реалізацію цих функцій у відповідності з такими принципами:

1) у зв'язку з завданнями та повноваженнями прокурорів за межами сфери кримінального права та правозахисною роллю судів має дотримуватися принцип розподілу влад;

2) дії прокурорів за межами сфери кримінального права мають характеризуватися чесністю та неупередженістю;

3) ці функції реалізуються від імені суспільства та у державних інтересах з метою забезпечення застосування права із дотриманням основних прав та свобод у межах компетенції, наданої прокурорам за законом, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та прецедентним правом Європейського Суду з прав людини (далі – ЄСПЛ);

4) такі повноваження прокурорів мають якомога точніше регулюватися законом;

5) не повинно допускатись неналежних втручань у діяльність прокурорських служб;

6) діючи за межами сфери кримінального права, прокурори мають користуватися тими ж правами й обов'язками, що й будь-яка інша сторона, і не повинні мати привілейоване становище у ході судових проваджень (рівність сторін);

7) дії прокурорських служб від імені суспільства на захист державного інтересу у некримінальних справах не повинні порушувати принцип зобов'язальної сили остаточних судових рішень (*res judicata*) з певними винятками, встановленими у відповідності з міжнародними зобов'язаннями, включаючи прецедентне право ЄСПЛ;

8) обов'язок прокурорів обґрунтовувати свої дії та розкривати ці причини особам або інститутам, задіяним або зацікавленим у справі, має бути встановлене законом;

9) має бути гарантоване право осіб або інститутів, задіяних або зацікавлених у цивільних справах, оскаржувати дії або бездіяльність прокурорів;

10) слід ретельно стежити за змінами прецедентного права ЄСПЛ щодо діяльності прокурорських служб за межами кримінального права для забезпечення повної відповідності правої основи такої діяльності та пов'язаної практики відповідним рішенням ЄСПЛ.

На сьогодні однозначною є практика ЄСПЛ, яка відстоює позицію про можливість участі прокурора у справі тільки за наявності на це підстав.

Зокрема, ЄСПЛ в низці справ роз'яснював, що одна лише участь («активна» чи «пасивна») прокурора або іншої особи рівнозначної посади може розглядатися як порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (рішення у справі *Martinie v. France*, application no. 58675/00, 12.04.2006, § 53). Оскільки прокурор, висловлюючи думку з процесуального питання, займає одну зі сторін спору, його участь може створювати для сторони відчуття нерівності (рішення у справі *Kress v. France*, application no.

39594/98, 07.06.2001, § 81; рішення у справі F.W. v. France, application no. 61517/00, 31.03.2005, § 27).

Підтримка прокуратурою однієї зі сторін, безумовно, може бути виправданою за належних обставин, наприклад для захисту прав вразливих груп – дітей, інвалідів тощо, які вважаються нездатними захищати свої інтереси самотійно, або коли захисту потребують державні інтереси (рішення від 15.01.2009 у справі Menchinskaya v. Russia, application no. 42454/02, § 35)

Слід також звернути увагу на позицію Європейського суду з прав людини стосовно того, що принцип рівності сторін є одним з елементів більш широкого поняття справедливого судового розгляду в розумінні пункту 1 статті 6 Конвенції. Останній потребує «справедливої рівноваги сторін»: кожна сторона повинна мати розумну можливість надати свою позицію в умовах, які не створюють для неї суттєвих незручностей порівняно з іншою стороною (рішення ЄСПЛ від 24.07.2003 у справі Yvon v. France, application no. 44962/98, рішення ЄСПЛ від 18.02.1997 у справі Niderost-Huber v. Switzerland, application no. 18890/91, рішення ЄСПЛ від 07.06.2001 у справі Kress v. France, application no. 39594/98).

Згідно з пунктом 2 Рекомендації CM/Rec (2012)11 щодо ролі державних прокурорів за межами системи кримінального судочинства, прийнятій Комітетом міністрів Ради Європи 19.09.2012 (далі – Рекомендація CM/Rec (2012)11), обов'язками та повноваженнями прокурора за межами системи кримінального провадження є представництво загальних та громадських інтересів, захист прав людини та основоположних свобод, а також підтримка верховенства права.

При цьому обов'язки та повноваження прокурорів за межами кримінального судочинства мають завжди встановлюватися та чітко визначатися у законодавстві (пункт 3 Рекомендації CM/Rec (2012)11).

Частиною другою статті 19 Конституції України встановлено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Згідно з пунктом 3 частини 1 статті 131¹ Основного Закону в Україні діє прокуратура, яка здійснює представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.

Законом України "Про прокуратуру" визначено правові засади організації і діяльності прокуратури України, статус прокурорів, порядок здійснення прокурорського самоврядування, а також систему прокуратури України.

Відповідно до пункту другого частини першої статті 2 Закону України "Про прокуратуру" на прокуратуру покладається, зокрема, така функція як представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених цим Законом.

Статтею 23 Закону України "Про прокуратуру" регламентовано особливості представництва інтересів громадянина або держави в суді, що полягає у здійсненні процесуальних та інших дій, спрямованих на захист інтересів громадянина або держави, у випадках та порядку, встановлених законом.

На підставі Закону України "Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів" від 03.10.2017 № 2147-VIII (набрав чинності 15.12.2017) названі кодекси викладено в новій редакції, в тому числі й Господарський процесуальний кодекс України (далі – ГПК України).

Одним із нововведень ухвалених кодексів є визначення правового статусу прокурора в суді саме на захист державних інтересів, як це було свого часу зроблено на конституційному рівні (пункт третій частини першої статті 131¹ Конституції України).

Так, відповідно до статті 53 ГПК України у визначених законом випадках прокурор звертається до суду з позовною заявою, бере участь у розгляді справ за його позовами, а також може вступити за своєю ініціативою у справу, провадження у якій відкрито за позовом іншої особи, до початку розгляду справи по суті, подає апеляційну, касаційну скаргу, заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

Прокурор, який звертається до суду в інтересах держави, в позовній чи іншій заяві, скарзі обґрунтовує, в чому полягає порушення інтересів держави, необхідність їх захисту, визначені законом підстави для звернення до суду прокурора, а також зазначає орган, уповноважений державою здійснювати відповідні функції у спірних правовідносинах. Невиконання цих вимог має наслідком застосування положень, передбачених статтею 174 цього Кодексу.

У разі відкриття провадження за позовною заявою, поданою прокурором в інтересах держави в особі органу, уповноваженого здійснювати функції держави у спірних правовідносинах, зазначений орган набуває статусу позивача. У разі відсутності такого органу або відсутності у нього повноважень щодо звернення до суду прокурор зазначає про це в позовній заяві і в такому разі набуває статусу позивача.

За результатами аналізу судової практики КГС ВС за період з 01.01.2018 по 06.11.2018 можна виокремити такі проблемні питання визначення особливостей правового статусу прокурора в господарському процесі:

- застосування частини третьої статті 53 ГПК України щодо можливості вступу прокурора у справу, подання апеляційної, касаційної скарги, заяви про перегляд рішення за нововиявленими обставинами;

- дії суду у випадку недотримання вимог обґрунтування інтересів держави при поданні прокурором позовної заяви;

- обґрунтування прокурором інтересів держави в кожному конкретному випадку;

- застосування правової позиції КГС ВС, яка викладена в постанові від 20.09.2018 у справі № 924/1237/17, стосовно виключності випадків, коли прокурор може представляти інтереси держави;

- застосування Закону України "Про виконавче провадження" в частині визначення наявності / відсутності підстав для звільнення від сплати авансового внеску у разі, якщо позов заявлявся прокурором в інтересах держави в особі органу, уповноваженого здійснювати функції держави;

- застосування частини третьої статті 23 Закону України "Про прокуратуру" в частині недопущення здійснення прокурором представництва в суді інтересів державних компаній, політичних партій, громадських об'єднань тощо.

I. Вступ прокурора у справу. Подання прокурором апеляційної, касаційної скарги, заяви про перегляд рішення за нововиявленими обставинами

За загальним правилом прокурор може вступити за своєю ініціативою у справу, провадження у якій відкрито за позовом іншої особи, до початку розгляду справи по суті, прокурор подає апеляційну, касаційну скаргу, заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

➤ Так, КГС ВС у постанові від 06.03.2018 у справі № 910/24431/16 за позовом товариства до Публічного акціонерного товариства "Українська залізниця" та Державного підприємства матеріально-технічного забезпечення залізничного транспорту України "Укрзалізничпостач" за участю третіх осіб, про стягнення коштів, розглядаючи заяву Генеральної прокуратури України про вступ прокурора у справу, відхилив останню з тих міркувань, що за змістом статті 53 ГПК України вступ прокурора у справу допускається лише до початку розгляду справи по суті судом першої інстанції в разі відкриття провадження за позовом іншої особи, а не під час касаційного перегляду судових рішень господарських судів.

(<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72730824>)

➤ У постанові від 16.10.2018 у справі № 916/1538/16 за позовом Товариства до міської ради, про визнання права власності, скасування рішення про віднесення до спільної власності територіальної громади спірного майна, визнання недійсним свідоцтва про право власності і скасування рішення про державну реєстрацію прав, КГС ВС, розглядаючи касаційну скаргу Товариства на постанову Одеського апеляційного господарського суду від 10.07.2018 і рішення Господарського суду Одеської області від 25.04.2018 за заявою прокурора області про перегляд за нововиявленими обставинами рішення Господарського суду Одеської області від 25.08.2016, дійшов висновку про те, що хоча стаття 53 ГПК України і надає право прокурору звертатися до господарського суду із заявою про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, водночас таке право обмежується статтею 321 ГПК України, відповідно до якої заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами може бути подано з підстави, визначеної пунктом 2 частини другої статті 320 цього Кодексу, - учасниками справи

протягом тридцяти днів з дня, коли вирок (ухвала) у кримінальному провадженні набрав (набрала) законної сили.

Оскільки прокурор не був учасником зазначеної справи і відповідно до положень процесуального законодавства не має особливого статусу і не наділений повноваженнями, зокрема, щодо звернення до суду із заявою про перегляд судового рішення у порядку іншому, ніж передбачений статтею 321 ГПК України, КГС ВС постановив, що висновки судів про наявність правових підстав для задоволення заяви прокурора про перегляд рішення Господарського суду Одеської області від 25.08.2016 за нововиявленими обставинами є передчасними та такими, що не узгоджуються із положеннями чинного процесуального законодавства, з огляду на що скасував постанову Одеського апеляційного господарського суду від 10.07.2018 і рішення Господарського суду Одеської області від 25.04.2018, залишивши без змін рішення Господарського суду Одеської області від 25.08.2016, та відповідно, відмовив у задоволенні заяви прокурора області про перегляд за нововиявленими обставинами рішення Господарського суду.

(<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77528053>)

II. Процесуальні дії суду у випадку недотримання вимог обґрунтування інтересів держави при поданні прокурором позовної заяви.

Згідно з частиною четвертою статті 53 ГПК України прокурор, який звертається до суду в інтересах держави, в позовній чи іншій заяві, скарзі обґрунтовує, в чому полягає порушення інтересів держави, необхідність їх захисту, визначені законом підстави для звернення до суду прокурора, а також зазначає орган, уповноважений державою здійснювати відповідні функції у спірних правовідносинах. Невиконання цих вимог має наслідком застосування положень, передбачених статтею 174 цього Кодексу.

Частиною третьою статті 23 Закону України "Про прокуратуру" встановлено, що прокурор здійснює представництво в суді законних інтересів держави у разі порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу. Наявність таких обставин обґрунтовується прокурором у порядку, передбаченому частиною четвертою цієї статті.

Так, відповідно до частини четвертої статті 23 Закону України "Про прокуратуру" наявність підстав для представництва має бути обґрунтована прокурором у суді. Прокурор здійснює представництво інтересів громадянина або держави в суді виключно після підтвердження судом підстав для представництва.

Прокурор зобов'язаний попередньо, до звернення до суду, повідомити про це громадянина та його законного представника або відповідного суб'єкта владних повноважень. У разі підтвердження судом наявності підстав для представництва

прокурор користується процесуальними повноваженнями відповідної сторони процесу. Наявність підстав для представництва може бути оскаржена громадянином чи її законним представником або суб'єктом владних повноважень.

Виключно з метою встановлення наявності підстав для представництва інтересів держави в суді у випадку, якщо захист законних інтересів держави не здійснює або неналежним чином здійснює суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, прокурор має право отримувати інформацію, яка на законних підставах належить цьому суб'єкту, витребувати та отримувати від нього матеріали та їх копії.

У разі відсутності суб'єкта владних повноважень, до компетенції якого віднесений захист законних інтересів держави, а також у разі представництва інтересів громадянина з метою встановлення наявності підстав для представництва прокурор має право: 1) витребувати за письмовим запитом, ознайомлюватися та безоплатно отримувати копії документів і матеріалів органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових частин, державних та комунальних підприємств, установ і організацій, органів Пенсійного фонду України та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, що знаходяться у цих суб'єктів, у порядку, визначеному законом; 2) отримувати від посадових та службових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових частин, державних та комунальних підприємств, установ та організацій, органів Пенсійного фонду України та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування усні або письмові пояснення. Отримання пояснень від інших осіб можливе виключно за їхньою згодою.

Прокурор має право подавати позов в інтересах держави в особі органу, уповноваженого державою здійснювати відповідні функції у спірних відносинах, не в будь-якому випадку, а лише, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, або ж такий орган взагалі відсутній.

Саме лише посилення в позовній заяві на те, що уповноважений орган не здійснює або неналежним чином здійснює відповідні повноваження, для прийняття заяви для розгляду недостатньо. В такому разі, прокурор повинен надати належні та допустимі докази відповідно до вимог процесуального закону (наприклад, внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань про вчинене кримінальне правопорушення на підставі статті 367 Кримінального кодексу України (службова недбалість); вирок суду щодо службових осіб; докази накладення дисциплінарних стягнень на державних службовця, які займають посаду державної служби в органі державної влади та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, за невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків тощо).

Відтак, якщо прокурор у позовній заяві не вказав обставин, пов'язаних з порушенням інтересів держави або з обґрунтуванням необхідності захисту таких інтересів, то це має наслідком застосування положень, передбачених

статтею 174 ГПК України (залишення позовної заяви без руху або повернення такої заяви).

Тобто, суди в будь-якому разі повинні обов'язково перевіряти доводи прокурора щодо правових підстав пред'явлення ним позову на предмет їх відповідності вимогам чинного законодавства.

Суд наділений правом залишити позовну заяву прокурора без руху, в порядку частини першої статті 174 ГПК України, у випадку, якщо прокурором не зазначені підстави такого звернення, як це передбачено частиною п'ятою статті 162 ГПК України, та надати можливість прокурору обґрунтувати підстави подання позову, або повернути таку позовну заяву, з посиланням на пункт четвертий частини п'ятої статті 174 ГПК України, якщо відсутні підстави для звернення прокурора до суду в інтересах держави або для звернення до суду особи, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи.

Таке правило діє і при поданні прокурором, зокрема, касаційної скарги.

Відповідно до пункту першого частини четвертої статті 292 ГПК України касаційна скарга не приймається до розгляду і повертається судом, якщо касаційна скарга подана особою, яка не має процесуальної дієздатності, не підписана, підписана особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не зазначено.

➤ Наприклад, ухвалою КГС ВС від 07.05.2018 у справі № 910/18283/17 касаційну скаргу заступника прокурора міста Києва повернуто з посиланням на те, що хоча, звертаючись з касаційною скаргою на оскаржувані судові рішення, заступник прокурора зазначив про те, що у даному випадку порушення інтересів держави полягає у тому, що всупереч приписам закону оспорується дія щодо передачі майна (гуртожитку) до комунальної власності територіальної громади міста, водночас, Київською міською радою не здійснюється належним чином захист державних інтересів, однак такі твердження заступника прокурора міста Києва в обґрунтування підстав звернення з касаційною скаргою, на думку суду, не наділяють прокуратуру правом вступу у справу.

КГС ВС зауважив, що захищати інтереси держави повинні насамперед відповідні суб'єкти владних повноважень, а не прокурор. Щоб інтереси держави не залишилися незахищеними, прокурор виконує субсидіарну роль, замінює в судовому провадженні відповідного суб'єкта владних повноважень, який всупереч вимог закону не здійснює захисту або робить це неналежно. У кожному такому випадку прокурор повинен навести (а суд перевірити) причини, які перешкоджають захисту інтересів держави належним суб'єктом, і які є підставами для звернення прокурора до суду.

КГС ВС, взявши до уваги той факт, що міська рада самостійно звернулася в межах цієї справи з касаційною скаргою, дійшов висновку, що у даному випадку немає передбачених законом виключних випадків, коли прокурор може звернутися до суду за захистом інтересів держави, у зв'язку з чим касаційну скаргу заступника прокурора міста Києва було повернуто судом без розгляду.

(<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73871757>)

Відповідно до пункту першого частини першої статті 226 ГПК України суд залишає позов без розгляду, якщо позов подано особою, яка не має процесуальної дієздатності.

В силу статей 275, 308 ГПК України і суд апеляційної інстанції, і Верховний Суд наділені повноваженнями, зокрема, скасувати судові рішення суду першої та апеляційної інстанцій повністю або частково і закрити провадження у справі чи залишити позов без розгляду у відповідній частині на підставі статті 226 ГПК України.

А отже, у випадку, якщо прокурор в позовній заяві не обґрунтував, в чому полягає порушення інтересів держави, необхідність їх захисту, визначені законом підстави для звернення до суду прокурора, місцевий суд залишає такий позов без розгляду, а якщо ним цього не було зроблено, то таке право мають відповідний апеляційний суд чи Верховний Суд, у випадках, передбачених законом.

При цьому, оцінюючи в кожному конкретному випадку правові наслідки необґрунтованого допуску прокурора до представництва, слід виходити з того, що підстави представництва прокурором інтересів держави з'ясовуються насамперед судом першої інстанції, який має досить широкий розсуд (дискрецію) в оцінці підстав звернення прокурора.

У разі вирішення справи по суті, безпідставність звернення прокурора до суду на захист інтересів держави може бути підставою для скасування судового рішення, що набрало законної сили, лише у випадку, коли законних підстав для такого представництва явно не було, що свідчить про порушення пункту третього частини першої статті 131-1 Конституції України.

➤ У постанові від 12.03.2018 у справі № 913/632/17 за позовом Керівника місцевої прокуратури в інтересах держави в особі Міністерства молоді та спорту України до міської ради та Публічного акціонерного товариства, за участю третіх осіб, про визнання недійсними пунктів рішення міської ради та визнання недійсним договору іпотеки, КГС ВС зазначив, що у разі виникнення у суду першої інстанції сумнівів щодо наявності у прокурора підстав для представництва інтересів держави в суді та правильності визначення ним позивача місцевий господарський суд не був позбавлений права порушити провадження у справі та зобов'язати прокурора надати докази наявності підстав для такого представництва, а в разі ненадання таких доказів - залишити позов без розгляду.

(<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72854257>)

➤ У постанові від 16.08.2018 у справі № 910/21265/17 за позовом Заступника Генерального прокурора - Головного військового прокурора в інтересах держави в особі Міністерства оборони України до Товариства з обмеженою відповідальністю про стягнення, КГС ВС погодився з висновком апеляційного господарського суду, який скасував ухвалу місцевого господарського суду про повернення позовної заяви

прокурора без розгляду у зв'язку з відсутністю в позовній заяві обґрунтування наявності підстав для здійснення прокурором представництва.

При цьому КГС ВС зазначив, що дослідивши подані прокурором позовну заяву та долучені до неї документи, суд апеляційної інстанції дійшов обґрунтованого висновку про наявність підстав для здійснення прокурором представництва у справі, виходячи з того, що Заступником Генерального прокурора України - Головним військовим прокурором у поданій до суду позовній заяві зазначено, що шкода, яка спричиняється Міністерству оборони України у зв'язку з неналежним виконанням відповідачем своїх зобов'язань за державним контрактом на закупівлю за державні кошти продукції військового призначення, спричиняє безпосередню шкоду інтересам держави, і невжиття відповідних заходів, спрямованих на захист державних інтересів, центральним органом влади - Міністерством оборони України, яке обмежилось лише поданням двох претензій на адресу відповідача, незважаючи на невиконання ним умов контракту щодо поставки продукції та неповернення суми попередньої оплати, обумовлює необхідність звернення прокурора до суду із позовом на підставі статей 23, 24 Закону України «Про прокуратуру», статті 29 ГПК України (у редакції до 15.12.2017).

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/75957716>)

➤ У постанові від 23.10.2018 у справі № 926/03/18 за позовом Заступника керівника місцевої прокуратури в інтересах держави до Фермерських господарств, сільської ради, районної державної адміністрації, за участю третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача Головного управління Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру (Держгеокадастр) області, про визнання незаконним та скасування рішень органу місцевого самоврядування, визнання недійсним договорів оренди земельних ділянок, повернення земельних ділянок та скасування державної реєстрації права оренди та суборенди, Верховний Суд дійшов висновку про скасування постанови апеляційного господарського суду та залишення в силі ухвали місцевого господарського суду про залишення позовної заяви заступника керівника місцевої прокуратури без розгляду.

Суд зазначив, що у разі звернення з вимогами про визнання незаконним та скасування, зокрема правового акта індивідуальної дії, виданого органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування, встановленню та доведенню підлягають як обставини, що оскаржуваний акт суперечить актам цивільного законодавства (не відповідає законові), так і обставини, що цей акт порушує цивільні права або інтереси особи, яка звернулась із відповідними позовними вимогами, а метою захисту порушеного або оспорюваного права є відповідні наслідки у вигляді відновлення порушеного права або охоронюваного інтересу саме особи, що звернулась за їх захистом.

При цьому, у разі порушення права на земельну ділянку його захист, у тому числі у визначений статтями 21, 393 ЦК України та пунктом "г" частини третьої статті

152 Земельного кодексу України спосіб, здійснюється власником земельної ділянки або її землекористувачем, а відповідно право на звернення із таким позовом належить власнику, землекористувачу цієї ділянки або особі, яка відповідно до законодавства уповноважена та має право в інтересах власника земельної ділянки або землекористувача звертатись за захистом його порушеного права із одночасним обґрунтуванням в позовній заяві підстав для звернення уповноваженої особи із позовом в інтересах власника земельної ділянки або землекористувача.

КГС ВС зауважив, що судами першої та апеляційної інстанцій встановлені обставини щодо: належності земельних ділянок, про які йдеться в оскаржуваних рішеннях та оспорюваних угодах, до комунальної власності; права власності місцевої територіальної громади на ці ділянки, інтереси якої представляє та за захистом прав якої має звертатись відповідач-3, що за висновком суду виключає настання будь-яких правових наслідків для інших суб'єктів, у тому числі і для Держави Україна та виключає порушення прав та охоронюваних інтересів держави через прийняття оскаржуваних рішень та укладення оспорюваних угод.

Поряд з цим, судами встановлено, що обґрунтування звернення прокурора із позовом у цій справі полягають у захисті інтересів держави. Обставин звернення прокурора з метою захисту інтересів власника зазначених земельних ділянок – місцевої територіальної громади, в інтересах її представницького органу – відповідача-3 судами не встановлено.

У зв'язку із викладеним суд дійшов висновку про невідповідність наведеним нормам законодавства рішення апеляційного суду про направлення цієї справи до суду першої інстанції для здійснення провадження у справі з розгляду по суті вимог прокурора згідно з поданою ним позовною заявою, оскільки позов у цій справі подано особою, яка не має процесуальної дієздатності, правильного висновку про що дійшов суд першої інстанції в скасованій апеляційним судом ухвалі.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/77528167>)

Відповідно до пункту другого частини першої статті 296 ГПК України суд касаційної інстанції закриває касаційне провадження, якщо після відкриття касаційного провадження виявилось, що касаційну скаргу не підписано, або подано особою, яка не має процесуальної дієздатності, або підписано особою, яка не має права її підписувати.

➤ Так, в ухвалі від 29.01.2018 у справі № 910/23042/16 за позовом Банку до публічного акціонерного товариства "Українська залізниця", за участю третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору, на стороні відповідача – державного підприємства "Донецька залізниця", про стягнення заборгованості за кредитними договорами, КГС ВС дійшов висновку про закриття касаційного провадження за касаційною скаргою заступника прокурора, оскільки ПАТ "Українська залізниця", в інтересах якого звернувся прокурор, не є органом державної влади, органом місцевого самоврядування чи іншим суб'єктом владних

повноважень, до компетенції якого віднесено відповідні повноваження, як того вимагає стаття 23 Закону України "Про прокуратуру", то відповідно, немає підстав для представництва товариства прокурором із посиланням на зазначену норму.

(<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71860828>)

III. Дотримання прокурором вимоги обґрунтування інтересів держави в кожному конкретному випадку.

У Рішенні Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Вищого арбітражного суду України та Генеральної прокуратури України щодо офіційного тлумачення положень статті 2 Арбітражного процесуального кодексу України (справа про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді) від 08.04.1999 № 3-рп/99 Конституційний Суд України, з'ясовуючи поняття "інтереси держави", висловив міркування, що інтереси держави відрізняються від інтересів інших учасників суспільних відносин. В основі перших завжди є потреба у здійсненні загальнодержавних (політичних, економічних, соціальних та інших) дій, програм, спрямованих на захист суверенітету, територіальної цілісності, державного кордону України, гарантування її державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, охорону землі як національного багатства, захист прав усіх суб'єктів права власності та господарювання тощо (п. 3 мотивувальної частини).

Інтереси держави можуть збігатися повністю, частково або не збігатися зовсім з інтересами державних органів, державних підприємств та організацій чи з інтересами господарських товариств з часткою державної власності у статутному фонді. Проте держава може вбачати свої інтереси не тільки в їх діяльності, але й в діяльності приватних підприємств, товариств.

Із врахуванням того, що "інтереси держави" є оціночним поняттям, прокурор чи його заступник у кожному конкретному випадку самостійно визначає з посиланням на законодавство, на підставі якого подається позов, в чому саме відбулося чи може відбутися порушення матеріальних або інших інтересів держави, обґрунтовує у позовній заяві необхідність їх захисту та зазначає орган, уповноважений державою здійснювати відповідні функції у спірних відносинах (п. 4 мотивувальної частини).

➤ У постанові від 27.02.2018 у справі № 918/313/17 за позовом заступника керівника місцевої прокуратури в інтересах держави в особі міської ради та Державно-комунального підприємства "Міське об'єднання парків культури та відпочинку" до Товариства з обмеженою відповідальністю, за участю третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача – Державної екологічної інспекції області, про звільнення самовільно зайнятої земельної ділянки, КГС ВС, з посиланням на рішення Конституційного Суду України від 08.04.1999 № 3-рп/99, також зауважив, що поняття "інтереси держави" є оціночним і в кожному конкретному випадку прокурор чи його заступник самостійно

визначає з посиланням на законодавство підстави подання позову, вказує, в чому саме відбулося чи може відбутися порушення матеріальних інтересів держави, обґрунтовує необхідність їх захисту та зазначає орган, уповноважений державою здійснювати відповідні функції у спірних відносинах.

У цій справі прокурор у позовній заяві зазначив про порушення, допущені відповідачем у сфері земельних відносин, а саме порушення встановленого законом порядку використання земель шляхом самовільного їх зайняття особою, вчинення дій із нею (укладення бруківки), внаслідок чого відбулося користування землею без достатніх на те правових підстав, з огляду на що ВС зазначив, що суди попередніх інстанцій дійшли правомірних висновків про обґрунтованість позову, заявленого заступником керівника місцевої прокуратури в інтересах держави в особі міської ради та ДКП "МО парків культури та відпочинку " про звільнення самовільно зайнятої земельної ділянки.

(<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72616611>)

➤ У постанові від 14.08.2018 у справі № 923/1032/17 за позовом Виконуючого обов'язки керівника місцевої прокуратури в інтересах держави в особі сільської ради до Малого приватного підприємства про визнання недійсним договору, КГС ВС, скасовуючи рішення судів попередніх інстанцій про відмову в задоволенні позову та постановляючи направити справу на новий розгляд до місцевого господарського суду, звернув увагу на те, що Конституційний Суд України у своєму рішенні від 08.04.1999 № 3-рп/99 наголосив, що інтереси держави можуть збігатися повністю, частково або не збігатися зовсім з інтересами державних органів, державних підприємств та організацій чи з інтересами господарських товариств з часткою державної власності у статутному фонді. Проте держава може вбачати свої інтереси не тільки в їх діяльності, але й в діяльності приватних підприємств, товариств. Із врахуванням того, що "інтереси держави" є оціночним поняттям, прокурор чи його заступник у кожному конкретному випадку самостійно визначає з посиланням на законодавство, на підставі якого подається позов, в чому саме відбулося чи може відбутися порушення матеріальних або інших інтересів держави, обґрунтовує у позовній заяві необхідність їх захисту та зазначає орган, уповноважений державою здійснювати відповідні функції у спірних відносинах.

Водночас, КГС ВС наголосив, що ні судом першої інстанції, ні апеляційним господарським судом доводомам прокурора, в чому саме полягає порушення інтересів держави через призму Закону України "Про публічні закупівлі", оцінка не надавалася, суди обмежилися лише висновком щодо недоведеності порушення прав, що і стало підставою для скасування прийнятих у цій справі судових рішень та передачі справи на новий розгляд.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/76000602>)

➤ У постанові від 22.05.2018 у справі № 915/1112/16 за заявою Товариства з обмеженою відповідальністю "Сільськогосподарське науково-дослідне підприємство "Вороновка" про банкрутство, КГС ВС, розглядаючи касаційну скаргу ліквідатора на постанову Одеського апеляційного господарського суду від 05.12.2017 (за апеляційною скаргою першого заступника прокурора області в інтересах держави в особі об'єднаної Державної податкової інспекції Головного управління Державної фіскальної служби області), зазначив, що є необґрунтованими доводи скаржника про те, що апеляційним судом не досліджено обставин наявності у першого заступника прокурора області підстав для представництва інтересів держави в суді та належне їх обґрунтування порушенням прав та інтересів податкового органу, враховуючи повноваження прокурора самостійно визначати, в чому полягає порушення інтересів держави, а також визначати орган, уповноважений державою здійснювати відповідні функції у спірних відносинах.

Також, Суд звернув увагу на те, що податковий орган неналежно виконував покладені на нього повноваження, оскільки внаслідок допущених ним недоліків в роботі, податкова перевірка боржника з моменту введення процедури самоліквідації за рішенням зборів засновників та внесення про це даних в ЄДР так і не була проведена, що стало додатковою підставою представництва прокурором інтересів державного органу.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/74717967>)

Відповідно до частини другої, третьої статті 23 Закону України "Про прокуратуру" прокурор здійснює представництво в суді інтересів громадянина (громадянина України, іноземця або особи без громадянства) у випадках, якщо така особа не спроможна самостійно захистити свої порушені чи оспорювані права або реалізувати процесуальні повноваження через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність, а законні представники або органи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси такої особи, не здійснюють або неналежним чином здійснюють її захист.

Наявність таких обставин обґрунтовується прокурором у порядку, передбаченому частиною четвертою цієї статті.

Прокурор здійснює представництво в суді законних інтересів держави у разі порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу.

Наявність таких обставин обґрунтовується прокурором у порядку, передбаченому частиною четвертою цієї статті.

➤ У постанові від 15.05.2018 у справі № 916/2403/16 за позовом прокурора в інтересах держави в особі міської ради до товариства, за участю третіх осіб, про витребування майна, КГС ВС відхилив доводи скаржника про відсутність у прокурора

для здійснення представництва у цій справі належного обґрунтування, передбаченого частинами другою та третьою статті 23 Закону України "Про прокуратуру".

При цьому Суд зазначив, що судами встановлено, що, звертаючись з позовом про витребування майна на користь органу місцевого самоврядування, прокурор вказує на спричинення відповідачем шкоди інтересам територіальної громади міста Одеси щодо розпорядження комунальною власністю, яка вибула з користування її власника – позивача поза його волею.

Відтак, прокурор вправі звернутися з позовом про витребування комунального майна з чужого незаконного володіння в інтересах місцевої ради (територіальної громади міста), обґрунтувавши підстави такого звернення необхідністю здійснення належного захисту інтересів місцевої ради (її територіальної громади), як власника спірного комунального майна, що вибуло до третіх осіб за прийнятим судом першої інстанції неправомірним рішенням, у подальшому скасованим судом вищої інстанції.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/74221285>)

➤ У постанові від 26.06.2018 у справі № 910/20517/16 за позовом Керівника місцевої прокуратури в інтересах держави до обласної державної адміністрації, Товариства, за участю третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору на стороні позивача – Служби автомобільних доріг області, Державного агентства автомобільних доріг України (Укравтодор), про визнання недійсним розпорядження та договору оренди землі, КГС ВС погодився з висновками судів попередніх інстанцій про відсутність підстав для задоволення заявленого прокурором позову.

Суд касаційної інстанції при цьому зауважив, що звертаючись з позовом у цій справі в інтересах держави без зазначення органу, уповноваженого здійснювати функції держави у спірних правовідносинах, прокурор стверджував, що центральним органом виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі є Державна інспекція сільського господарства України, яку ліквідовано згідно з абзацом 7 пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 № 442 "Про оптимізацію системи органів виконавчої влади".

Втім, прокурором у позовній заяві прямо не зазначено про відсутність органу, уповноваженого здійснювати функції держави у спірних правовідносинах або про відсутність у такого органу повноважень щодо звернення до господарського суду, як того вимагають положення норм, що регулюють порядок представництва прокурором інтересів держави в господарському процесі.

Суд касаційної інстанції наголосив, що у цій справі прокурор фактично звернувся з позовом на захист прав та інтересів Служби автомобільних доріг області, яка є користувачем земельної ділянки, щодо якої виник цей спір, та наділена правом самостійного захисту своїх прав та інтересів у тому числі у суді.

У зв'язку з наведеним КГС ВС визнав обґрунтованим висновок судів про відсутність правових підстав для задоволення поданого позову, враховуючи, що орган державної влади не був визначений прокурором неправильно, при цьому останній безпідставно зазначив, що орган, уповноважений на здійснення функцій держави у спірних правовідносинах ліквідований.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/75081998>)

➤ У постанові від 23.10.2018 у справі № 914/2728/17 за позовом заступника військового прокурора Західного регіону України в інтересах держави в особі органів, уповноважених здійснювати відповідні функції у спірних відносинах: 1) Адміністрації Державної прикордонної служби України, 2) Санаторію Державної прикордонної служби України, до Приватного акціонерного товариства про зобов'язання усунути перешкоди у користуванні нерухомим майном шляхом демонтажу майна, КГС ВС залишив без змін прийняті судами попередніх інстанцій рішення та постанову про задоволення позову, відхиливши при цьому доводи скаржника про неправильне визначення прокурором органу, уповноваженого здійснювати функції держави у спірних правовідносинах.

Суд касаційної інстанції зазначив, що підставою звернення прокуратури у цій справі із позовом стало зайняття відповідачем земельної ділянки без відповідних правостановлюючих документів і поза волею постійного користувача такої земельної ділянки Адміністрації ДПС України в особі Санаторію ДПС України.

За Адміністрацією ДПС України в особі Санаторію ДПС України зареєстровано право постійного користування спірною земельною ділянкою. Статтею 125 ЗК України передбачено, що право власності на земельну ділянку, а також право постійного користування та право оренди земельної ділянки виникають з моменту державної реєстрації цих прав.

Як зазначив прокурор, Санаторій ДПС України є державною організацією, що належить до сфери управління Адміністрації ДПС України, основним видом діяльності якого є надання гарантованих державою заходів із соціального захисту особового складу ДПС України, медичного забезпечення, оздоровлення та реабілітації військовослужбовців.

Таким чином, з моменту державної реєстрації права на спірну земельну ділянку Адміністрація ДПС України в особі Санаторію набула права володіння і користування такою земельною ділянкою, у т.ч. права вимагати усунення порушень, які стосуються користування земельною ділянкою. Незаконне використання суб'єктом господарювання спірної земельної ділянки призводить до порушення виконання покладених на позивачів завдань щодо соціального захисту військовослужбовців. Невжиття уповноваженими органами належних заходів щодо усунення виявлених порушень закону і стало підставою для звернення прокуратури із позовом до суду.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/77528080>)

IV. Виключність випадків представництва прокурором інтересів держави (відповідно до правової позиції КГС ВС, викладеної в постанові від 20.09.2018 у справі № 924/1237/17)

З урахуванням ролі прокуратури в демократичному суспільстві та необхідності дотримання справедливого балансу у питанні рівноправності сторін судового провадження зміст пункту третього частини першої статті 131-1 Конституції України щодо підстав представництва прокурора інтересів держави в судах не може тлумачитися розширено.

Прокурор може представляти інтереси держави в суді у виключних випадках, які прямо передбачені законом. Розширене тлумачення випадків (підстав) для представництва прокурором інтересів держави в суді не відповідає принципу змагальності, який є однією з засад правосуддя (пункт третій частини другої статті 129 Конституції України).

Виключними випадками, за яких прокурор може здійснювати представництво інтересів держави в суді, є порушення або загроза порушення інтересів держави. Ключовим для застосування цієї конституційної норми є поняття "інтерес держави".

"Інтереси держави" охоплюють широке і водночас чітко не визначене коло законних інтересів, які не піддаються точній класифікації, а тому їх наявність повинна бути предметом самостійної оцінки суду у кожному випадку звернення прокурора з позовом. Надмірна формалізація "інтересів держави", особливо у сфері публічних правовідносин, може призвести до необґрунтованого обмеження повноважень прокурора на захист суспільно значущих інтересів там, де це дійсно потрібно.

Пункт третій частини першої статті 131-1 Конституції передбачає можливість представництва прокурором інтересів держави у виключних випадках. Тому необхідно з'ясувати, що мається на увазі під "виключним випадком" і чи є таким випадком ситуація у справі.

Аналіз частини третьої статті 23 Закону України "Про прокуратуру" дає підстави стверджувати, що прокурор може представляти інтереси держави в суді лише у двох випадках:

(1) якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження;

(2) у разі відсутності такого органу.

Перший "виключний випадок" передбачає наявність органу, який може здійснювати захист інтересів держави самостійно, а другий - відсутність такого органу. Однак підстави представництва інтересів держави прокуратурою у цих двох випадках істотно відрізняються.

У першому випадку прокурор набуває право на представництво, якщо відповідний суб'єкт владних повноважень не здійснює захисту або здійснює неналежно.

"Не здійснення захисту" виявляється в усвідомленій пасивній поведінці уповноваженого суб'єкта владних повноважень - він усвідомлює порушення інтересів держави, має відповідні повноваження для їх захисту, але всупереч цим інтересам за захистом до суду не звертається.

"Здійснення захисту неналежним чином" виявляється в активній поведінці (сукупності дій та рішень), спрямованій на захист інтересів держави, але яка є неналежною.

"Неналежність" захисту може бути оцінена з огляду на встановлений порядок захисту інтересів держави, який серед іншого включає досудове з'ясування обставин порушення інтересів держави, обрання способу їх захисту та ефективного здійснення процесуальних прав позивача.

При цьому, захищати інтереси держави повинні насамперед відповідні суб'єкти владних повноважень, а не прокурор. Щоб інтереси держави не залишилися незахищеними, прокурор виконує субсидіарну роль, замінює в судовому провадженні відповідного суб'єкта владних повноважень, який всупереч вимог закону не здійснює захисту або робить це неналежно. У кожному такому випадку прокурор повинен навести (а суд перевірити) причини, які перешкоджають захисту інтересів держави належним суб'єктом, і які є підставами для звернення прокурора до суду.

Прокурор не може вважатися альтернативним суб'єктом звернення до суду і замінювати належного суб'єкта владних повноважень, який може і бажає захищати інтереси держави.

➤ У постанові від 20.09.2018 у справі № 924/1237/17 за позовом заступника прокурора області в інтересах держави до Державного підприємства "Національна атомна енергогенеруюча компанія "Енергоатом" в особі відокремленого підрозділу та Товариства з обмеженою відповідальністю про визнання недійсним договору та припинення зобов'язання за ним на майбутнє, КГС ВС погодився з висновком суду апеляційної інстанції про відмову в задоволенні позову прокурора з огляду на те, що прокурором безпідставно при подачі позову до суду не визначено орган, уповноважений державою здійснювати відповідні функції у спірних правовідносинах у даній справі; не обґрунтовано наявність підстав для представництва інтересів держави у даній справі, а також не наведено обставин нездійснення уповноваженими органами наданих їм повноважень у сфері закупівель.

При цьому, суд касаційної інстанції відхилив посилання прокурора на те, що чинним законодавством України визначені органи, уповноважені державою здійснювати функції контролю у сфері публічних закупівель (Міністерство економічного розвитку і торгівлі України та Держаудитслужба України), проте у вказаних органів відсутні повноваження щодо звернення до суду з позовами про визнання договорів про закупівлю товарів, робіт та послуг за бюджетні кошти недійсними, з огляду на те, що таке твердження суперечить приписам Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 459, Положення про Державну аудиторську службу України, яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України

від 03.02.2016 № 43, Положення про Державну фінансову інспекцію України, яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 310.

Суд підкреслив, що прокурор не врахував того, що положення таких нормативних-правових актів не можуть визначати конкретні предмети і підстави позовів, з якими уповноважений орган має право звернутися до суду, оскільки зазначене було б неправомірним обмеженням повноважень такого органу у визначенні способу захисту та забезпеченні здійснення судового захисту інтересів держави.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/76609979>)

➤ У постанові від 01.11.2018 у справі № 910/18770/17 за позовом заступника прокурора області до обласної ради, районної організації Українського товариства мисливців і рибалок, за участю третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача: 1) обласне управління лісового та мисливського господарства, 2) Головне управління Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру (Держгеокадастр) області, 3) Приватне підприємство, про визнання незаконним та скасування рішення обласної ради, визнання недійсним договору, КГС ВС скасував рішення судів попередніх інстанцій про задоволення позову та передав справу на новий розгляд до місцевого господарського суду, зазначивши, що місцевий та апеляційний господарські суди не встановили, зокрема, у чому саме полягає порушення інтересів держави з урахуванням вимог статті 23 Закону України "Про прокуратуру".

Суд касаційної інстанції зауважив, що прокурор обґрунтував наявність "інтересів держави" порушенням, на його думку, порядку надання у користування мисливських угідь.

Посилаючись на положення статей 13, 14 Конституції України, частин 2, 3 статті 1, частин 1, 2 статті 7 Лісового кодексу України, заступник прокурора області у позовній заяві зазначив, що інтереси держави, за захистом яких він звернувся, полягають у безпідставності та незаконності спірного рішення обласної ради та недійсності укладеного на його виконання договору.

На думку прокурора, порушено безпосередні інтереси держави у зв'язку з недотриманням визначеної законодавством процедури погодження з Головним управлінням Держгеокадастру області та приватним підприємством. При цьому підставою для звернення прокурора із позовом до суду стало звернення приватного підприємства до прокуратури області з повідомленням про порушення порядку надання у користування мисливських угідь, яке полягає у неотриманні погодження підприємства і неукладенні з ним договору щодо врегулювання відносин.

КГС ВС зауважив, що у матеріалах позову та судових рішеннях не розмежовано інтересів суб'єктів господарювання та держави з урахуванням наведених вище положень чинного законодавства, не зазначено про неправомірне використання відповідачем-2 території цих суб'єктів господарювання, конкретних розмірів, а також про заявленні ними будь-яких самостійних вимог тощо. Крім того, прокурором не

доведено, яким саме чином позбавлення відповідача-2 права користування спірними мисливськими угіддями сприятиме задоволенню суспільного інтересу.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/77753791>)

➤ Водночас, у постанові від 05.11.2018 у справі № 910/4345/18 за позовом заступника прокурора області в інтересах держави в особі сільської ради та районної державної адміністрації до Дочірнього підприємства про стягнення, КГС ВС зазначив, що висновок судів попередніх інстанцій про повернення позову заступника прокурора області є передчасним, у зв'язку з чим постановив скасувати прийняті судові рішення, а справу передати на розгляд до місцевого господарського суду.

При цьому, Суд зауважив, що прокурор, звертаючись із позовом про стягнення з Дочірнього підприємства заборгованості з орендної плати за договором оренди землі, наголошував, що недоотримання значної суми орендної плати суттєво ослаблює дохідну частину місцевого бюджету та може призвести до неможливості покриття щомісячних (постійних) видатків місцевого бюджету, забезпечення виконання відповідних програм і, як наслідок, до необхідності державного забезпечення збалансування місцевого бюджету. Прокурор зазначав, що місцеві інтереси пов'язані із загальнодержавними і внаслідок порушення економічних (матеріальних) інтересів місцевого самоврядування порушуються також інтереси держави, а невжиття районною державною адміністрацією та сільською радою заходів цивільно-правового характеру до захисту інтересів територіальної громади є підставою для захисту цих прав органами прокуратури шляхом представництва інтересів у судів.

На думку КГС ВС, суди попередніх інстанцій не з'ясували, чи потребують захисту державні інтереси у цьому випадку, чи замінює прокурор у цьому судовому провадженні орган, уповноважений на виконання відповідних функцій, який не здійснює захисту або робить це неналежно. Суди також не перевірили наведені прокурором причини, які, на його думку, перешкоджають захисту інтересів держави належним суб'єктом, у зв'язку з чим прокурор звернувся до суду, як і не з'ясували, чи вжито прокурором всіх передбачених чинним законодавством заходів, які передують зверненню прокурора до суду для здійснення представництва інтересів держави.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/77850669>)

➤ У постанові від 23.10.2018 у справі № 906/240/18 за позовом керівника місцевої прокуратури в інтересах держави до селищної ради, Фермерського господарства, за участю третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача - Головного управління Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру (Держгеокадастр) області, про визнання незаконним і скасування рішення селищної ради, визнання недійсними договорів оренди землі та зобов'язання повернути земельні ділянки, КГС ВС погодився із висновками місцевого та апеляційного господарських судів про

залишення позову прокурора без розгляду, з огляду на те, що прокурором при зверненні з позовом у цій справі в інтересах держави безпідставно не зазначено орган (органи), уповноважений здійснювати функції держави у спірних правовідносинах, який набуває статусу позивача, тобто особи, в інтересах якої (яких) подано позов про захист порушеного права та/або охоронюваного законом інтересу.

При цьому Суд зауважив, що у цій справі прокурор фактично звернувся із позовом на захист прав та інтересів Головного управління Держгеокадастру області, яке наділено повноваженнями щодо розпорядження спірними земельними ділянками, є самостійною юридичною особою з відповідною процесуальною дієздатністю щодо здійснення захисту прав та охоронюваних законом інтересів держави у судовому порядку.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/77528224>)

➤ Разом з тим, у справі № 4/166"Б" за заявою Публічного акціонерного товариства "Енергопостачальна компанія "Житомиробленерго" до Підприємства Укоопспілки "Житомирська паперова фабрика" про визнання банкрутом, КГС ВС розглядалася заява першого заступника керівника Житомирської місцевої прокуратури в інтересах держави в особі Житомирської міської ради про визнання незаконним наказу, недійсним результатів аукціону, недійсним договору купівлі-продажу, визнання права власності, витребування майна, скасування запису про право власності.

Так, ухвалою місцевого господарського суду заяву прокурора залишено без розгляду, оскільки останнім не підтверджено підстави здійснення представництва інтересів держави. Постановою суду апеляційної інстанції зазначену ухвалу скасовано, а справу направлено для подальшого розгляду до господарського суду. Постанова суду апеляційної інстанції мотивована тим, що дії міської ради щодо пред'явлення позову виявилися безрезультатними, оскільки рішення судів у справах за даними позовами скасовані судом апеляційної інстанції, що підтверджує неналежне здійснення своїх повноважень міською радою.

КГС ВС у постанові від 02.10.2018 погодився з висновком апеляційного господарського суду про наявність підстав для представництва прокурором інтересів держави в особі міської ради, зауваживши при цьому, що оскільки прокурор обґрунтовував позовні вимоги тим, що міська рада самостійно тривалий час не вживала заходів, спрямованих на віднесення спірної гідротехнічної споруди, як стратегічно важливого об'єкту інфраструктури міста, до комунальної власності, а вчинені в подальшому дії не призвели до позитивних результатів, а це негативно впливає на дохідну частину бюджету та фінансування видатків держави, відповідно, порушує інтереси держави, то господарський суд апеляційної інстанції дійшов вірного висновку щодо наявності у прокурора, в даному випадку, права звертатися у суд із позовом в інтересах держави в особі органу місцевого самоврядування.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/77112439>)

➤ У постанові від 17.10.2018 у справі № 910/11919/17 за позовом Заступника прокурора в інтересах держави в особі міської державної адміністрації та Департаменту комунальної власності міста до Приватного акціонерного товариства про стягнення, КГС ВС відхилив доводи касаційної скарги ПАТ про невірне визначення прокурором позивачів у справі та безпідставну подачу позову в інтересах держави в особі міської державної адміністрації та Департаменту, права яких, на думку скаржника, не порушено, з посилання на те, що прокурором доведено, а судами перевірено за змістом оскаржуваних рішень, підставність звернення прокурора, оскільки виконавчим органом міської ради як стороною угоди та Департаментом не вживались заходи цивільно-правового реагування, спрямовані на стягнення заборгованості, що стало підставою для звернення прокурора із позовною заявою.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/77657187>)

V. Застосування Закону України "Про виконавче провадження" в частині визначення наявності / відсутності підстав для звільнення від сплати авансового внеску у разі, якщо позов заявлявся прокурором в інтересах держави в особі органу, уповноваженого здійснювати функції держави.

Згідно з частинами першою - третьою статті 15 Закону України "Про виконавче провадження" сторонами виконавчого провадження є стягувач і боржник. Стягувачем є фізична або юридична особа чи держава, на користь чи в інтересах яких видано виконавчий документ. Боржником є визначена виконавчим документом фізична або юридична особа, держава, на яких покладається обов'язок щодо виконання рішення.

Статтею 19 Закону України "Про виконавче провадження" передбачено, що право вибору пред'явлення виконавчого документа для примусового виконання до органу державної виконавчої служби або до приватного виконавця, якщо виконання рішення відповідно до статті 5 цього Закону віднесено до компетенції і органів державної виконавчої служби, і приватних виконавців, належить стягувачу.

Відповідно до пункту 2 частини першої статті 26 Закону України "Про виконавче провадження" виконавець розпочинає примусове виконання рішення на підставі виконавчого документа, зазначеного у статті 3 цього Закону за заявою прокурора у разі представництва інтересів громадянина або держави в суді.

Частиною другою статті 26 Закону України "Про виконавче провадження" визначено, що до заяви про примусове виконання рішення стягувач додає квитанцію про сплату авансового внеску в розмірі 2 відсотків суми, що підлягає стягненню, але не більше 10 мінімальних розмірів заробітної плати, а за рішенням немайнового характеру та рішень про забезпечення позову - у розмірі одного мінімального розміру заробітної плати з боржника - фізичної особи та в розмірі двох мінімальних розмірів заробітної плати з боржника - юридичної особи.

При цьому від сплати авансового внеску звільняються державні органи, інваліди війни, інваліди I та II груп, законні представники дітей-інвалідів і недієздатних інвалідів I та II груп, громадяни, віднесені до категорій 1 та 2 осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, у разі їх звернення до органів державної виконавчої служби.

Відповідно до частини п'ятої статті 53 ГПК України у разі відкриття провадження за позовною заявою, поданою прокурором в інтересах держави в особі органу, уповноваженого здійснювати функції держави у спірних правовідносинах, зазначений орган набуває статусу позивача. У разі відсутності такого органу або відсутності у нього повноважень щодо звернення до суду прокурор зазначає про це в позовній заяві і в такому разі набуває статусу позивача.

Відповідно до пункту 8 частини четвертої статті 4 Закону України "Про виконавче провадження" виконавчий документ повертається стягувачу органом державної виконавчої служби, приватним виконавцем без прийняття до виконання протягом трьох робочих днів з дня його пред'явлення, якщо стягувач не надав підтвердження сплати авансового внеску, якщо авансування є обов'язковим.

➤ Так, у постанові від 07.06.2018 у справі № 912/472/17 за позовом заступника прокурора області в інтересах держави в особі міської ради до фізичної особи – підприємця, кібернетико-технічного коледжу, товариства з обмеженою відповідальністю, треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача - управління освіти міської ради, управління комунальної власності міської ради, комунальне підприємство "Управління будинками міської ради" про визнання недійсним договору, зобов'язання повернути приміщення, переглядаючи ухвалу та постанову судів попередніх інстанцій про відхилення скарги прокуратури на дії державного виконавця відділу ДВС, КГС ВС, зокрема, зазначив, що судами попередніх інстанцій встановлено, що стягувачем за наказом від 22.09.2017 є міська рада, яка не є державним органом, а за організаційно-правовою формою є органом місцевого самоврядування.

Прокуратура звернулася до господарського суду Кіровоградської області з позовом в інтересах держави в особі Ради, відтак остання як орган, уповноважений здійснювати функції держави у спірних відносинах, набула у даному випадку статусу позивача у справі та в подальшому, відповідно до наказу господарського суду Кіровоградської області від 22.09.2017, - статусу стягувача.

А отже, оскільки Рада, яка є стягувачем за наказом, не є державним органом, а за організаційно-правовою формою є органом місцевого самоврядування і у зв'язку з цим вона не звільнена від сплати авансового внеску згідно з вимогами статті 26 Закону, Касаційний господарський суд погодився з висновками судів попередніх інстанцій про те, що, звертаючись із заявою про відкриття виконавчого провадження, прокурор повинен був до заяви долучити документ про сплату саме стягувачем авансового внеску, а відтак, за відсутності документа про сплату авансового внеску, державним виконавцем правомірно повернено заяву про відкриття виконавчого провадження на підставі пункту 8 частини четвертої статті 4 Закону.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/74601518>)

➤ У постанові від 06.08.2018 у справі № 905/258/15 за позовом прокурора району в інтересах держави в особі Департаменту міського майна міської ради до Дочірнього підприємства Маріупольської школи I-III ступенів Товариства з обмеженою відповідальністю "Учбово-виробничий комплекс "Альтер-его" про стягнення коштів, переглядаючи ухвалу та постанову судів попередніх інстанцій про відмову у задоволенні скарги прокуратури на дії та рішення Центрального відділу ДВС, суд касаційної інстанції, зокрема, зазначив, що прокуратура звернулася до Господарського суду Донецької області з позовом в інтересах держави в особі Департаменту міського майна міської ради, відтак останній набув у даному випадку статусу позивача у справі та в подальшому, відповідно до наказу Господарського суду Донецької області від 10.07.2015 – статусу стягувача.

Враховуючи те, що Департамент міського майна міської ради, який є стягувачем за наказом, не є державним органом, у зв'язку з чим він не звільнений від сплати авансового внеску згідно з вимогами статті 26 Закону України "Про виконавче провадження", суд касаційної інстанції погодився з висновками судів попередніх інстанцій про те, що, звертаючись із заявою про відкриття виконавчого провадження, прокурор повинен був долучити документ про сплату авансового внеску стягувачем. Відтак, за відсутності документа про сплату авансового внеску, державним виконавцем правомірно повернено заяву про відкриття виконавчого провадження на підставі пункту 8 частини 4 статті 4 Закону.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/75770333>)

VI. Недопущення здійснення прокурором представництва в суді інтересів державних компаній, політичних партій, громадських об'єднань тощо.

Відповідно до частини третьої статті 23 Закону України "Про прокуратуру" не допускається здійснення прокурором представництва в суді інтересів держави в особі державних компаній, а також у правовідносинах, пов'язаних із виборчим процесом, проведенням референдумів, діяльністю Верховної Ради України, Президента України, створенням та діяльністю засобів масової інформації, а також політичних партій, релігійних організацій, організацій, що здійснюють професійне самоврядування, та інших громадських об'єднань.

➤ Так, у постанові від 05.04.2018 у справі № 927/544/17 за позовом Заступника прокурора області в інтересах держави, в особі Національної академії аграрних наук України та державного підприємства "Дослідне господарство "Деснянське" Прилуцької дослідної станції Інституту садівництва Національної академії аграрних наук України до Товариства з обмеженою відповідальністю про усунення перешкод у користуванні майном шляхом виселення з нежитлових приміщень та стягнення збитків, КГС ВС відхилено аргументи скаржника про

порушення судами положень Закону України "Про прокуратуру" щодо можливості захисту інтересів держави в особі Національної академії аграрних наук України та ДП "ДГ "Деснянське", з огляду на таке.

Судами попередніх інстанцій було встановлено, що спірне майно належить державі в особі Національної академії аграрних наук України, з правом господарського відання ДП "ДГ "Деснянське".

Виходячи зі змісту частини першої статті 4 Закону України "Про управління об'єктами державної власності", Національна академія наук України та галузеві академії наук є суб'єктами управління об'єктами державної власності.

Згідно з частиною першою статті 3 Закону України "Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу" Національна академія наук України, здійснюючи повноваження з управління об'єктами майнового комплексу Національної академії наук України, забезпечує реалізацію прав держави як власника цих об'єктів, пов'язаних з ефективним їх використанням та розпорядженням у межах, визначених законодавством України, з метою задоволення державних та суспільних потреб.

Відповідно до пункту 1 Статуту Національної академії аграрних наук України, Національна академія аграрних наук України є державною організацією, створеною як неприбуткова бюджетна установа. Підпунктом 17 пункту 7, пунктом 90 Статуту передбачено, що Національна академія аграрних наук України з метою виконання покладених на неї завдань здійснює повноваження з управління державним майном, забезпечує його ефективне використання та розпоряджається ним у межах, визначених законодавством.

У пункті 1.3 Статуту Державного підприємства "Дослідне господарство "Деснянське" Прилуцької дослідної станції Інституту садівництва НААН України зазначено про загальне підпорядкування підприємства Національній академії наук України як органу по управлінню державним майном. Згідно з п. 4.9 Статуту майно ДП "ДГ "Деснянське" є державною власністю, закріплене за ним Академією і належить йому на праві господарського відання. Пунктом 4.22 Статуту ДП "ДГ "Деснянське" передбачено, що господарство може з дозволу академії та в установленому нею порядку здавати в оренду нерухоме майно та приміщення, які обліковуються на балансі господарства і тимчасово не використовуються в науково – дослідних, виробничих та інших господарських цілях, на вигідних для господарства умовах на основі укладених договорів оренди майна, у тому числі нерухомого, керуючись чинним законодавством України про оренду державного майна.

Суд касаційної інстанції зауважив, що з матеріалів справи, вбачається, що позов, заявлений прокурором з метою захисту права державної власності, враховуючи що позивач-1 - уповноважений державний орган, на якого відповідно до положень Закону України "Про управління об'єктами державної власності", Закону України "Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу" покладено забезпечення реалізації прав держави, як власника спірних об'єктів,

неналежним чином здійснював покладені на нього державою повноваження з управління державним майном, відповідає вимогам частини третьої статті 23 Закону України "Про прокуратуру" щодо права представництва прокурора інтересів держави в даному випадку. При цьому судами встановлено, що позивач-1, тобто Національна академія аграрних наук України, не є державною компанією у розумінні цієї статті.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/73334980>)

➤ У постанові від 24.04.2018 у справі № 910/79/17 за позовом Громадської організації "Андріївсько-пейзажна ініціатива" до міської ради та до Сільськогосподарського відкритого акціонерного товариства, про визнання незаконними та скасування рішень міської ради, визнання недійсними договорів оренди земельних ділянок, КГС ВС погодився з висновками судів попередніх інстанцій щодо відсутності підстав для представництва прокурором інтересів громадської організації.

Суд касаційної інстанції підкреслив, що звертаючись в інтересах держави в особі позивача, який є громадською організацією, прокурор порушив норми частини 3 статті 23 Закону України "Про прокуратуру", згідно з якою не допускається здійснення прокурором представництва в суді інтересів держави в особі державних компаній, а також у правовідносинах, пов'язаних із виборчим процесом, проведенням референдумів, діяльністю Верховної Ради України, Президента України, створенням та діяльністю засобів масової інформації, а також політичних партій, релігійних організацій, організацій, що здійснюють професійне самоврядування, та інших громадських об'єднань.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/73793075>)

➤ У постанові від 29.05.2018 у справі № 915/955/16 за позовом Заступника керівника місцевої прокуратури в інтересах держави в особі: 1) Державного агентства лісових ресурсів України, 2) обласного управління лісового та мисливського господарства, 3) Державного підприємства "Очаківське лісомисливське господарство" до Приватного підприємства, за участю третіх осіб, про дострокове розірвання договору довгострокового тимчасового користування лісовою ділянкою та зобов'язання повернути лісову ділянку постійному користувачеві, КГС ВС, з посиланням на правову позицію, викладену в постанові Верховного Суду України у постанові від 11.10.2017 у справі № 6-678цс17, зокрема зазначив, що звертаючись до суду в інтересах держави в особі ДП "Очаківське лісомисливське господарство", прокурор порушив норми частини 3 статті 23 Закону України "Про прокуратуру", згідно з якою здійснення прокурором представництва в суді інтересів держави в особі державних компаній не допускається.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/74538848>)

➤ Разом з тим, у постанові КГС ВС від 08.05.2018 у справі № 918/376/17 за позовом Заступника військового прокурора Рівненського гарнізону в інтересах держави в особі концерну "Укроборонпром" до Головного територіального управління юстиції області, Державного підприємства "СЕТАМ", за участю третіх осіб, про визнання недійсним результатів електронних торгів арештованих майном з продажу лоту, Суд дійшов висновку про наявність підстав для представництва прокурором інтересів держави в особі концерну "Укроборонпром", з огляду на таке.

У зазначеній справі пред'явлення позову прокурором в інтересах держави в особі Державного концерну "Укроборонпром" викликано саме захистом інтересів держави у суді, оскільки Державним концерном "Укроборонпром" як уповноваженим органом з управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі заходів не вжито заходів щодо оскарження у суді результатів аукціону, визнання недійсним, укладеного на його підставі договору купівлі-продажу будівлі та повернення майна у державну власність до часу звернення з даною заявою.

КГС ВС дійшов висновку, що місцевим господарським судом не враховано, що Державний концерн "Укроборонпром" є одним із спеціальних суб'єктів і якому Законом України "Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі" делеговані владні повноваження.

У зв'язку з викладеним, суд першої інстанції, надаючи помилкову оцінку відсутності підстав для представництва прокуратурою інтересів держави в особі Державного концерну "Укроборонпром" та визначення правового статусу сторін, невірно застосував норми процесуального права та залишив позовну заяву без розгляду. Водночас суд апеляційної інстанції, встановивши порушення місцевим господарським судом норм процесуального права, дійшов правомірного висновку про наявність підстав для скасування ухвали господарського суду з направленням справи до місцевого суду для подальшого розгляду.

(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/74094960>)

За результатами проведеного узагальнення судової практики можна дійти висновку, що з прийняттям нового Закону України "Про прокуратуру" та нової редакції Господарського процесуального кодексу України статус прокурора у господарському процесі дещо змінився. На сьогодні, Конституцією України, спеціальним законом та відповідним процесуальним законодавством чітко встановлено, що прокурор може представляти інтереси держави тільки у випадках, передбачених законом. При цьому, відповідно до судової практики, яке вже сформувався, основною особливістю представництва інтересів держави прокурором є виключність таких випадків.

Наведені у довідці приклади постанов КГС ВС свідчать про єдину та сталу судову практику стосовно визначення особливостей правового статусу прокурора в господарському процесі, а саме:

1) КГС ВС однозначно тлумачить положення частини третьої статті 53 ГПК України щодо можливості вступу прокурора у справу тільки до початку розгляду у справі в суді першої інстанції, а можливістю подання апеляційної, касаційної скарг,

заяви про перегляд рішення за нововиявленими обставинами прокурор наділений тільки за умови його участі у справі від початку розгляду;

2) при недотриманні вимог обґрунтування інтересів держави при поданні прокурором позовної заяви (апеляційної, касаційної скарги) суд наділений широким спектром повноважень:

- залишити позовну заяву прокурора без руху, в порядку частини першої статті 174 ГПК України, у випадку, якщо прокурором не зазначені підстави такого звернення, як це передбачено частиною п'ятою статті 162 ГПК України, та надати можливість прокурору обґрунтувати підстави подання позову;

- повернути таку позовну заяву, з посиланням на пункт четвертий частини п'ятої статті 174 ГПК України, якщо відсутні підстави для звернення прокурора до суду в інтересах держави або для звернення до суду особи, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи;

- повернути касаційну скаргу відповідно до пункту першого частини четвертої статті 292 ГПК України;

- залишити позов чи скаргу без розгляду відповідно до статті 226 ГПК України;

- закрити касаційне провадження в порядку статті 296 ГПК України, тощо;

3) з'ясовуючи в кожному конкретному випадку обґрунтованість підстав, наведених прокурором для представництва інтересів держави, КГС ВС керується, в тому числі, й Рішенням Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Вищого арбітражного суду України та Генеральної прокуратури України щодо офіційного тлумачення положень статті 2 Арбітражного процесуального кодексу України (справа про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді) від 08.04.1999 № 3-рп/9, відповідно до якого оскільки "інтереси держави" є оціночним поняттям, прокурор чи його заступник у кожному конкретному випадку самостійно визначає з посиланням на законодавство, на підставі якого подається позов, в чому саме відбулося чи може відбутися порушення матеріальних або інших інтересів держави, обґрунтовує у позовній заяві необхідність їх захисту та зазначає орган, уповноважений державою здійснювати відповідні функції у спірних відносинах;

4) стосовно виключності випадків, коли прокурор може представляти інтереси держави, КГС ВС під час розгляду справ за участю прокурорів керується правовою позицією, що викладена в постанові від 20.09.2018 у справі № 924/1237/17, згідно з якою захищати інтереси держави повинні насамперед відповідні суб'єкти владних повноважень, а не прокурор. Щоб інтереси держави не залишилися незахищеними, прокурор виконує субсидіарну роль, замінює в судовому провадженні відповідного суб'єкта владних повноважень, який всупереч вимог закону не здійснює захисту або робить це неналежно;

5) вирішуючи питання стосовно звільнення стягувача від сплати авансового внеску в порядку, передбаченому Законом України "Про виконавче провадження", КГС ВС бере до уваги те, що такий авансовий платіж повинен сплачувати відповідний орган, уповноважений на здійснення функцій держави, навіть якщо з відповідною позовною заявою звертався свого часу прокурор;

б) однозначною є позиція КГС ВС щодо неможливості здійснення прокурором представництва в суді інтересів державних компаній, політичних партій, громадських об'єднань тощо, за винятком представництва, зокрема, державного концерну "Укроборонпром", який є одним із спеціальних суб'єктів і якому Законом України "Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі" делеговані владні повноваження.

Огляд практики застосування суддями Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду законодавства, що визначає особливості правового статусу прокурора в господарському процесі. За період з 01.01.2018 по 06.11.2018

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua